

Werk maken van data en AI

Uitgangspunten van de
provincie Noord-Holland 2026-2027

DATA EN AI

Over dit document

Met *Werk maken van data en AI* leggen we de uitgangspunten vast voor verantwoorde inzet van data en artificiële intelligentie (AI) door de provincie Noord-Holland in 2026–2027. We beschrijven de waarden en wet- en regelgeving die richting geven aan onze keuzes, maken duidelijk waarvoor we data en AI wel en niet gebruiken en schetsen het fundament van mensen, data en IT dat we daarvoor opbouwen. Ook beschrijven we hoe we toepassingen beoordelen, omgaan met risico's en dilemma's en verantwoordelijkheden organiseren. Voor elk van deze onderdelen hebben we acties voor 2026–2027 uitgewerkt. Na afloop van deze periode evalueren we onze aanpak en rapporteren over relevante ontwikkelingen aan Provinciale Staten.

INHOUD

Over dit document	2
Voorwoord	4
Waarom werk maken van data en AI?	5
1. Waar we voor staan	6
1.1 Onze waarden	6
1.2 Wet- en regelgeving	7
1.3 Wat ons daarom te doen staat	7
2. Wat we doen en wat we daarvoor opbouwen	8
2.1 Onze data- en AI-inzet	8
2.2 Ons fundament	12
2.3 Wat ons daarom te doen staat	13
3. Hoe we te werk gaan	14
3.1 Hoe we toepassingen beoordelen	14
3.2 Hoe we ons organiseren en samenwerken	15
3.3 Wat ons daarom te doen staat	16
Wendbaar blijven	17
Financiën	18
Bijlage A: Wat verstaan we onder data en AI?	20
Bijlage B: De inbreng van Provinciale Staten	22
Bijlage C: Achtergrond bij onze waarden	23
Bijlage D: Komende wet- en regelgeving	24
Bijlage E: Overzicht van wat ons te doen staat: onze acties	26

Voorwoord

Data en artificiële intelligentie (AI) zijn niet alleen de toekomst, maar ook het heden. Als provincie maken we hier gebruik van om onze taken uit te voeren: denk bijvoorbeeld aan het monitoren van de staat van de natuur, het in beeld brengen van verkeersdoorstroming en het inzichtelijk maken van de voortgang van woningbouwplannen. Door het introduceren van DAAN, de AI-assistent van de provincie, is het voor elke provincie-medewerker mogelijk om veilig en binnen onze eigen omgeving AI te gebruiken.

De snelheid waarmee data en AI zich ontwikkelen vraagt om bewuste keuzes over de inzet van deze technologie en de randvoorwaarden die we stellen. Zo stelt de Europese AI Act bijvoorbeeld nieuwe eisen, en we moeten nadenken over onze afhankelijkheid van grote internationale techbedrijven. Tegelijkertijd willen we zo transparant mogelijk zijn richting onze inwoners over het gebruik van data en AI. We hebben een duidelijke koers nodig om risico's zoals verouderde dienstverlening, verminderde weerbaarheid en autonomie en kennisachterstanden te voorkomen.

Met dit document leggen we deze koers vast. Hierbij houden we vast aan onze waarden: van legitiem gebruik tot transparantie over dit gebruik. We maken duidelijk waar we data en AI wél en níét voor inzetten. We bouwen kennis op, experimenteren en delen onze ervaringen. Dit doen we samen met het Rijk, andere provincies en overige partners, zoals gemeenten, maatschappelijke organisaties en bedrijven die voor ons werken.

De komende jaren zijn er waarschijnlijk gerichte investeringen nodig. Bijvoorbeeld voor ons fundament van data, mensen en IT, het voldoen aan nieuwe wettelijke verplichtingen en strategische keuzes zoals aansluiting bij landelijke standaarden en initiatieven. Daarom is het belangrijk om nu uitgangspunten vast te stellen waarbinnen we werken.

Want één ding is zeker: data en AI bepalen steeds meer hoe we samenwerken, beslissen en sturen. Deze uitgangspunten helpen ons technologie in te zetten voor wat we willen bereiken. Zo blijft technologie een middel om onze ambities waar te maken.

Jelle Beemsterboer

Gedeputeerde, portefeuillehouder 'ICT en data'

Waarom werk maken van data en AI?

Data en AI zijn onmisbaar voor ons werk. Data gebruiken we dagelijks: van het maken van beleid tot woningbouwplanning tot gebiedsbeheer, assetmanagement en projectrealisatie. AI zetten we al jaren in voor beeldherkenning, routeplanning, scenariodoorrekeningen en verkeersdoorstroming. De afgelopen jaren experimenteerden we met generatieve AI en van Noord-Holland), zodat we zelf regie houden over onze gegevens en de manier waarop we AI gebruiken.

Tegelijk wordt AI steeds krachtiger en opgenomen in meer producten en diensten. Big Tech investeert miljarden en bepaalt in hoog tempo de richting. De EU bracht de AI Act, het AI Action Plan en de Data Act uit, het Rijk de Overheidsbrede visie generatieve AI. De Nederlandse Digitaliseringsstrategie (NDS) moeten voor versnelling en meer samenwerking als één overheid zorgen. Onder-tussen verwachten inwoners en bedrijven dat we data en AI effectief én verantwoord gebruiken.

Als provincie moeten we hierop inspelen. Zonder een duidelijke koers lopen we concrete risico's, zoals keuzes zonder gemeenschappelijke uitgangspunten, te grote afhankelijkheid van leveranciers, kennisachterstanden in de organisatie, verouderde dienstverlening en samenwerking en onvoldoende verantwoording naar inwoners, PS, het Rijk en Europa.

Sinds 2018 werken we als provincie met een bestuurlijke datastrategie. De ervaring met onze meest recente strategie (2021-2023) leerde dat langetermijnacties snel kunnen worden ingehaald door technologische, maatschappelijke en bestuurlijke ontwikkelingen. Nu die ontwikkelingen zijn versneld én nieuwe Europese en nationale wet- en regelgeving nieuwe eisen stelt, leggen we daarom uitgangspunten vast die richting geven, ook als de context verandert.

Met dit document leggen we de uitgangspunten vast voor verantwoorde data- en AI-inzet van de provincie in 2026-2027.

Wat verstaan we onder data en AI?

Onder **data** verstaan we alle digitale gegevens die we verzamelen en analyseren: van cijfers en teksten tot meetwaarden uit sensoren. Met data maken we informatieproducten, zoals kaarten en dashboards, die ons inzicht geven en helpen bij het nemen van betere beslissingen. **AI** is de mogelijkheid van een machine om mensachtige vaardigheden te vertonen, zoals categoriseren, leren en creëren. We onderscheiden drie vormen: regelgebaseerde AI (berekenen volgens vaste regels), zelflerende AI (zelfstandig beoordelen en voorspellen) en generatieve AI (nieuwe content creëren). Deze vormen worden recent gecombineerd in systemen die autonoom taken uitdenken en uitvoeren om doelen te bereiken ('Agentic AI'). Een uitgebreide toelichting vindt u in bijlage A.

WAAR WE VOOR STAAN

1.1 ONZE WAARDEN

Provinciale Staten hebben bij de voorbereiding van dit document uitgangspunten aangereikt over verantwoorde data- en AI-inzet. Van wet- en regelgeving volgen tot nut en noodzaak afwegen, data goed beveiligen, menselijke verantwoordelijkheid waarborgen en kennisopbouw in de organisatie. Zie bijlage B voor de volledige inbreng en de manier waarop wie die hebben verwerkt.

Bij elke inzet van data en AI staan we voor de taak om kansen en risico's zorgvuldig tegen elkaar af te wegen. Data en AI kunnen ons namelijk helpen complexe opgaven beter te begrijpen, slimmer te organiseren en productiever te worden. Maar het gebruik van data en AI heeft ook een belangrijke ethische component. Data en AI kunnen ook fouten bevatten, vooroordelen versterken of een vertekend beeld van de werkelijkheid opleveren.

Zes waarden vormen ons (ethisch) kompas bij het ontwikkelen, inkopen, gebruiken en beoordelen van onze data- en AI-inzet:

Noord-Hollands data- en AI-waarden

Legitimiteit

AI onze data- en AI-toepassingen hebben een duidelijke wettelijke basis en ondersteunen onze provinciale taken. We voldoen aan relevante (informatie)wetgeving en handelen binnen ons democratische mandaat.

Proportionaliteit

We zetten data en AI alleen in wanneer het nut en de noodzaak duidelijk zijn. De inzet staat altijd in verhouding tot het te bereiken doel. We kiezen voor de minst ingrijpende oplossing en beperken data-gebruik tot wat relevant en noodzakelijk is.

Verantwoordelijkheid

Mensen blijven eindverantwoordelijk bij alle data- en AI-toepassingen. We borgen menselijk toezicht en eigenaarschap, met duidelijke verantwoordelijkheidsverdeling. We bewaken de maatschappelijke en milieueffecten en betrekken belanghebbenden bij ingrijpende beslissingen.

Betrouwbaarheid

We werken voortdurend aan de accuraatheid, actualiteit en compleetheid van onze data. Onze systemen functioneren robuust en veilig. We waarborgen informatiebeveiliging, beschermen privacy en garanderen dat systemen doen waarvoor ze bedoeld zijn.

Eerlijkheid

We voorkomen discriminatie, ongelijke behandeling en onbedoelde vooringenomenheid. Bij elke toepassing wegen we af wat maatschappelijk wenselijk is, niet alleen wat technisch mogelijk is. We betrekken diverse perspectieven en bewaken inclusiviteit.

Transparantie

We zijn open over onze data- en AI-toepassingen: welke data en systemen we gebruiken, waarvoor, hoe ze werken en welke risico's ze kennen. Procedures zijn navolgbaar en worden periodiek gecontroleerd. Impactvolle toepassingen publiceren we in publieke registers.

Deze waarden maken expliciet waar we voor staan en hoe we richting geven aan onze beslissingen, rekening houdend met ethiek en met onze specifieke verantwoordelijkheid als overheidsorganisatie. Deze waarden zijn echter niet statisch. We herijken de waarden periodiek op basis van praktijkervaringen, wet- en regelgeving en maatschappelijke ontwikkelingen. Provinciale Staten zullen altijd betrokken worden bij herijking. In bijlage C kunt u meer lezen over de totstandkoming van deze waarden.

1.2 WET- EN REGELGEVING

Bij het gebruik van data en AI houden we ons vanzelfsprekend aan de relevante wet- en regelgeving.

Belangrijke recente voorbeelden zijn de Europese AI Act (stelt eisen aan AI-systemen en beschermt veiligheid en grondrechten), de Data Act (bevordert datadeling en dataportabiliteit), de NIS2-richtlijn (versterkt cybersecurity) en al langer de AVG (strikte voorwaarden aan datagebruik en persoonsgegevens). Daarnaast gelden sectorale richtlijnen voor bijvoorbeeld milieugegevens en mobiliteitsdata. Nieuwe nationale wetgeving, zoals het Digitaal Stelsel Mobiliteitsdata, is in ontwikkeling.

Daarnaast werken we samen met andere provincies via het IPO en het Huis van de Nederlandse Provincies. Deze samenwerking krijgt extra kracht door de Nederlandse Digitaliseringsstrategie (NDS). Daarin werken Rijk, provincies, gemeenten en waterschappen samen aan één digitaal sterke overheid. Data, AI en digitale weerbaarheid zijn drie van de zes prioriteiten. De NDS kiest voor ‘centraal afspreken, federatief inrichten’: gezamenlijke standaarden en bouwstenen die we ieder op eigen tempo invoeren. Voor Noord-Holland betekent dit dat we bijdragen aan landelijke afspraken en profijt kunnen hebben van gedeelde diensten en oplossingen.

Komende wet- en regelgeving

Naast de wet- en regelgeving die recent van kracht is, is er ook een groeiend pakket aan Europese en nationale regelgeving in ontwikkeling. Denk aan de Digitale Omnibus, de AI Cloud and Development Act of het Digitaal stelsel mobiliteitsdata. Daarnaast worden er actieprogramma's uitgebracht en fondsen beschikbaar gesteld, zoals in het Digital Europe Programme. De komende jaren zullen deze verplichtingen en mogelijkheden geleidelijk effect krijgen op onze manier van werken. Via het IPO en het HNP blijven we actief betrokken bij de totstandkoming en invoering van wet- en regelgeving. In bijlage D kunt u een uitgebreid overzicht vinden.

1.3 WAT ONS DAAROM TE DOEN STAAT

Onze waarden

- Eind 2027 zijn onze data- en AI-waarden verankerd in beoordelingscriteria voor het ontwikkelen, inkopen, gebruiken en monitoren van data- en AI-toepassingen.

wet- en regelgeving

- Eind 2027 voldoen we aan de verplichtingen uit de AI Act, NIS2 en de Data Act. Daarnaast maken we waar passend gebruik van standaarden, diensten en oplossingen in het kader van de Nationale Digitaliseringsstrategie.
- In 2026-2027 blijven we via IPO en HNP actief betrokken bij nieuwe data- en AI-wetgeving (zoals de Digitale Omnibus, AI Cloud and Development Act, Digitaal Stelsel Mobiliteitsdata).

Het volledige overzicht van onze acties vindt u in bijlage E.

2 WAT WE DOEN EN WAT WE DAARVOOR OPBOUWEN

In hoofdstuk 1 beschreven we de waarden wet- en regelgeving die leidend zijn in onze beslissingen. Dit hoofdstuk gaat over de praktijk: waar we data- en AI-toepassingen voor inzetten (2.1) en welk fundament we daarvoor opbouwen op het gebied van mensen, data en IT (2.2).

2.1 ONZE DATA- EN AI-INZET

We gebruiken data en AI om onze opgaven beter te begrijpen, te volgen en waar nodig bij te sturen.

Onze opgaven vragen om inzicht. Data helpen ons de voortgang te monitoren, risico's tijdig te signaleren en bij te sturen. AI ondersteunt ons bij het analyseren van grote hoeveelheden informatie en het herkennen van patronen.

Voorbeelden uit onze praktijk:

Natuur en landelijk gebied

We verzamelen en analyseren gegevens over natuur, stikstof, water, landbouw en faunabeheer voor monitoring, verantwoording aan Rijk en Provinciale Staten en het bewaken van voortgang bij natuurherstel en biodiversiteit.

Wonen

We monitoren plancapaciteit en stemmen af met marktpartijen, corporaties en andere overheden, en acteren eerder op dreigende tekorten bij de woningbouwopgave.

Klimaat en energie

De Provinciale Klimaat- en Energieverkenning (pKEV) en andere data- en informatieproducten geven inzicht in voortgang, prognoses en ruimtelijke inpassing van onze klimaat- en energiedoelen.

Gezonde leefomgeving

We analyseren luchtkwaliteit, geluidsoverlast en toegang tot groen. Door data uit meetstations te combineren met gezondheidsstatistieken identificeren we kansen en risico's voor de volksgezondheid.

We gebruiken data en AI om betere afwegingen te maken en effectief samen te werken met partners.

Complexe ruimtelijke en maatschappelijke vraagstukken vragen om weloverwogen beslissingen. Data en AI helpen ons consequenties van keuzes in kaart te brengen, scenario's te verkennen en gefundeerd te beslissen. Goede data ondersteunen ook samenwerking: een gemeenschappelijke feitenbasis maakt de dialoog met partners krachtiger.

Voorbeelden uit onze praktijk:**Energie-infrastructuur**

Energietransitiemodellen helpen ons toekomstscenario's te verkennen voor de ruimtelijke inpassing van zon- en windparken, elektriciteitsnetten en waterstofinfrastructuur. Data-uitwisseling met netbeheerders is hiervoor onmisbaar – onze samenwerking op dit gebied dient als voorbeeld voor landelijke initiatieven.

Assetmanagement

Data ondersteunen het onderhoud en plannen van onze infrastructuur en optimaal assetmanagement van onze wegen, bruggen en tunnels. Onder andere binnen het samenwerkingsverband DigiGO werken we met overheden en bedrijven samen om assetmanagement steeds meer datagedreven te maken.

Mobiliteit

Smart Mobility vraagt om datadeling met autonome voertuigen, drones en digitale verkeersinformatie. Samen met partners werken we aan standaarden voor data-uitwisseling.

Ruimtelijke besluitvorming

We combineren verschillende ruimtelijke data van verschillende schaalniveaus om consequenties van keuzes beter in kaart te brengen.

We gebruiken data en AI om onze processen effectiever en efficiënter te maken.

Als organisatie hebben we de verantwoordelijkheid om zuinig met middelen om te gaan en kwalitatief goed werk te leveren. Data en AI helpen ons slimmer en nauwkeuriger te werken.

Voorbeelden uit onze praktijk:

Mobiliteit en infrastructuur

Data-analyses ondersteunen verkeersdoorstroming, verkeersveiligheid en bereikbaarheid. AI helpt bij het optimaliseren van verkeerslichten, brugbediening en wachtrijvoorspelling. Sensors in onze bruggen geven vroegtijdig inzicht in potentiële storingen voor preventief onderhoud.

Communicatie en dienstverlening

Met DAAN – onze eigen AI-assistent – vertalen we complexe documenten naar begrijpelijke taal en beantwoorden we sneller vragen. We kunnen met verschillende taalmodellen werken – Amerikaans en Europees, groot en klein – zodat we bewuste keuzes maken tussen functionaliteit, energieverbruik en gegevensveiligheid.

Gebouwbeheer

Voor onze provinciale panden gebruiken we datadashboards over bezetting, energiegebruik en afvalproductie voor verduurzaming en rapportages aan RVO.

Archief en informatiebeheer

Bij ons archief helpt AI bij uitvoeringskaders en toezicht op informatiebeheer. Voor de Wet Open Overheid gebruiken we e-discovery om informatie uit systemen te halen.

We experimenteren met data en AI om nieuwe mogelijkheden te ontdekken en voorbereid te zijn op de toekomst.

Technologie en maatschappelijke vraagstukken ontwikkelen zich snel. Er ontstaan meer mogelijkheden om onze opgaven effectief te ondersteunen. Door verantwoord te experimenteren leren we wat werkt en wat niet, bouwen we kennis op en blijven we wendbaar. Niet elk experiment leidt tot een blijvende toepassing, maar we leren wel van elk experiment.

Voorbeelden uit onze praktijk:

Luchtvaart

Voor Schiphol en luchtvaart werken we aan multifunctioneel datagebruik voor innovatieve luchtvaart (drones) en beveiliging van Noordzee-infrastructuur.

Natuur

AI helpt bij analyse van satellietbeelden, vleermuisgeluiden of eDNA voor natuurmonitoring.

Cultureel erfgoed

We verkennen AI voor het vergelijken van luchtfoto's om monumenten en landschapsstructuren te beschermen.

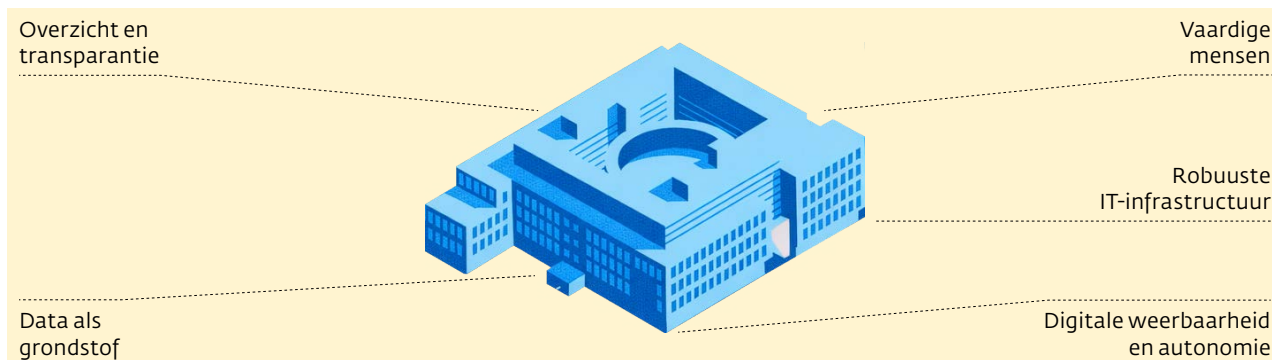
Arbeidsmarkt en onderwijs

We ontwikkelen een applicatie waarmee professionals elkaar kunnen vinden bij vraagstukken rond innovatie, verandering van de beroepspraktijk en leven lang ontwikkelen.

Toerisme

We verzamelen en analyseren cijfers om drukte te spreiden en minder bekende (recreatie)gebieden onder de aandacht te brengen.

2.2 ONS FUNDAMENT

Om data en AI verantwoord en effectief in te kunnen blijven zetten, bouwen we voortdurend aan een stevig fundament. Dat bestaat uit vijf pijlers:

Overzicht en transparantie

Transparantie schept vertrouwen en is nodig voor democratische controle. Recent verplicht de AI Act ons hoog-risico AI-systemen te registreren en te verantwoorden. Ook Provinciale Staten benadrukt het belang hiervan: meer transparantie met heldere toelichting over werking, doel en risico's van belangrijke data- en AI-toepassingen.

We registreren onze AI-toepassingen in het Nationaal Algoritmeregister. Op dit moment staan daar meer enkele toepassingen vermeld. We breiden dit uit: AI-systemen met impact op inwoners en bedrijven worden geregistreerd met informatie over doel, werking, risico's en verantwoordelijkheden. Dit geldt voor zowel zelf ontwikkelde systemen als ingekochte AI-diensten. Dit sluit ook aan bij onze open data-aanpak: we maken data openbaar, tenzij er goede redenen zijn om dat niet te doen.

Vaardige mensen

De kennis van AI en data binnen onze organisatie loopt uiteen. Onze medewerkers hebben in toenemende mate kennis en vaardigheden nodig om verantwoord en in overeenstemming met onze waarden te werken. We ontwikkelen ons daarom in data- en AI-geletterdheid, kritisch bewustzijn en digitaal leiderschap. Ruimte voor experimenteren gaat hand in hand met professionele tegenspraak.

We streven naar organisatiebrede 'basisgeletterdheid': onze medewerkers kennen de kansen, risico's en capaciteiten van AI- en datatoepassingen en weten over welke expertises we als organisatie beschikken. Daarnaast bouwen we specialistische kennis op. Zo combineren we brede bewustwording met gerichte expertise.

Voor kritieke functies, zoals inkoop, contractmanagement, specialistische datafuncties en systeemontwikkeling, zetten we specifiek in op vakken kennis over AI-wetgeving en risicobeheersing. We leren vooral door te doen: pilots, experimenteerterruimte en kennisdeling via communities of practice staan centraal.

Data als grondstof

We zetten datatoepassingen verder en gericht in om onze opgaven effectief te ondersteunen, te verbinden en beter onderbouwde keuzes te maken. Data zijn immers de basis voor ons werk én betrouwbare AI-toepassingen. Waar onze data nu soms nog versnipperd zijn over verschillende systemen en niet gemakkelijk uitwisselbaar is, zorgen we ervoor dat deze van goede kwaliteit, vindbaar, toegankelijk, uitwisselbaar en herbruikbaar wordt.

We sluiten aan bij datastandaarden en -platformen zoals Digitalisering Gebouwde Omgeving (DigiGo) en het Nationaal Toegangspunt Mobiliteitsdata. We geven de voorkeur aan open standaarden – formaten en protocollen die iedereen kan gebruiken – om leveranciersafhankelijkheid te vermijden en samenwerking met andere partijen te vergemakkelijken. We maken data openbaar, tenzij er goede redenen zijn om dat niet te doen. Voor datastandaarden en -architectuur werken we nauw samen met het Rijk, IPO en andere partners, zodat uitwisseling soepel verloopt.

Robuuste IT-infrastructuur

Zonder een veilige infrastructuur kunnen dataveiligheid en privacy niet gegarandeerd worden. Cyberaanvallen op overheidsorganisaties nemen toe en een datalek kan het vertrouwen van inwoners ernstig schaden. In ons informatiebeveiligingsbeleid 2026–2029, dat we op 17 maart 2026 hebben vastgesteld, staat beschreven hoe we ons hierop organiseren.

Daarnaast werken we continu aan een veilige, flexibele infrastructuur voor dataopslag, datadeling en AI-toepassingen. Door risicoanalyses, veiligheidstesten en continue monitoring beschermen we systemen en data tegen ongeautoriseerde toegang, sabotage en verlies. We brengen onze geografische, bedrijfsvoerings- en monitoringsdata samen in één omgeving (ons 'Dataplein'), om onze data toegankelijker en uitwisselbaar te maken. Met DAAN hebben we een veilig platform gerealiseerd waarmee medewerkers en bestuurders kunnen werken met taalmodellen.

Bij deze inzet maken we bewuste keuzes, bijvoorbeeld keuzes over de ecologische voetafdruk van het gebruik van taalmodellen. Deze toepassingen vragen rekenkracht, energie en water. Daarom monitoren we het gebruik actief en werken we ook met kleinere, zuinigere modellen. Op basis van recente inschattingen is ons huidige energieverbruik zeer beperkt (bij forse extrapolatie van huidig gebruik naar al onze medewerkers: ~60 kWh/maand, vergelijkbaar met één acculading van een elektrische auto, maar het werkelijke verbruik ligt op dit moment aanzienlijk lager). Tegelijkertijd erkennen we dat dit bij grootschaliger inzet kan toenemen. Duurzaamheid blijft daarom een aandachtspunt bij verdere ontwikkeling en eventuele opschaling.

Digitale weerbaarheid en autonomie

Een veilige en flexibele IT-infrastructuur vraagt niet alleen om technische robuustheid, maar ook om dataveiligheid en weerbaarheid tegen digitale dreigingen. Weerbaarheid betekent dat we ons voorbereiden op cyberaanvallen, datalekken en systeemuitval én dat we bewust zijn van onze digitale afhankelijkheden.

Momenteel zijn we sterk afhankelijk van enkele grote aanbieders voor onze cloud-, digitale werkplek-, cybersecurity- en datadiensten. Deze concentratie brengt risico's met zich mee: bij uitval van bedrijfskritische diensten kunnen meerdere processen tegelijk stilvallen. Ook hebben we door uitbesteding kennisafhankelijkheid opgebouwd, wat onze wendbaarheid beperkt.

De Europese Unie en Nederland zetten in op digitale autonomie. Het Rijk werkt aan een Rijkscloud: een veilige, schaalbare infrastructuur voor overheidsorganisaties. We volgen als provincie deze ontwikkelingen en kiezen daarbij voor een gefaseerde, risicogebaseerde aanpak. Op korte termijn nemen we risicobeperkende maatregelen: we brengen onze afhankelijkheden in kaart en nemen waar nodig maatregelen voor minder afhankelijkheid, zoals extra inkoopcriteria, aangepaste contractafspraken of het hanteren van open standaarden om onze data makkelijker te kunnen verplaatsen ('dataportabiliteit'). Op middellange termijn doen we praktijkervaring op met alternatieven voor verschillende applicaties met hoge leveranciersafhankelijkheid. Ook verkennen we mogelijke aansluiting bij de Rijkscloud en bij Europese hostingalternatieven. Op de langere termijn willen we ervoor zorgen dat we minder afhankelijk zijn geworden van één of enkele leveranciers, tenzij daar zwaarwegende redenen voor zijn. Met de realisatie en verdere ontwikkeling van DAAN zetten we op het gebied van generatieve AI al concrete stappen om onze eigen regie te versterken.

2.3 WAT ONS DAAROM TE DOEN STAAT

Onze data- en AI-inzet

- Eind 2027 hebben we een actueel overzicht van onze meest impactvolle data- en AI-toepassingen en hebben we op basis daarvan prioriteiten gesteld voor verdere inzet.

Ons fundament

- Eind 2027 hebben we onze AI-toepassingen met impact op inwoners en bedrijven in beeld en zijn onze hoogrisico-toepassingen opgenomen in publieke registers (zoals het algoritmeregister van de Nederlandse overheid) met informatie over doel, werking, risico's en verantwoordelijkheden.
- Eind 2027 is voor al onze medewerkers leeraanbod beschikbaar op het gebied van data- en AI-geletterdheid. Voor belangrijke activiteiten - zoals systeemontwikkeling en -beheer, contractmanagement en inkoop - hebben we gerichte vak kennis opgebouwd over AI-wetgeving en risicobeheersing.
- Wij sluiten actief aan op landelijke datastandaarden en -initiatieven (zoals het federatief datastelsel, DigiGo en het Nationaal Toegangspunt Mobiliteitsdata) zodat onze belangrijkste datasets vindbaar, toegankelijk, uitwisselbaar en herbruikbaar zijn. Wij volgen de landelijke ontwikkelingen actief en schalen onze inspanning op zodra eisen en verplichtingen duidelijk zijn.
- In 2026-2027 realiseren we gefaseerd een veilige en flexibele data- en AI-infrastructuur, met als eerste stap het operationeel maken van ons 'Dataplein' in 2026.
- In 2026 brengen we onze leveranciersafhankelijkheden in kaart en nemen risicobeperkende maatregelen; in 2026-2027 doen we praktijkervaring op met alternatieven voor verschillende applicaties met hoge leveranciersafhankelijkheid; eind 2027 hanteren we standaarden en werkwijzen die het wisselen van leveranciers (voor essentiële diensten) makkelijker mogelijk maken.

Het volledige overzicht van onze acties vindt u in bijlage E.

HOE WE TE WERK GAAN

In hoofdstuk 1 beschreven we onze waarden en relevante wet- en regelgeving. In dit hoofdstuk beschrijven we hoe we die toepassen in onze manier van werken: welk proces we volgen bij nieuwe initiatieven (3.1) en hoe we verantwoordelijkheden en samenwerkingen organiseren (3.2).

3.1 HOE WE TOEPASSINGEN BEOORDELEN

Risiconiveau's

Elke data- of AI-toepassing toetsen we aan onze waarden. Voor AI-toepassingen in het bijzonder bepalen we het risiconiveau. De AI Act hanteert vier risico-categorieën.

Risico-indeling AI ACT

Onaanvaardbaar risico: toepassingen die fundamentele rechten schenden, zoals *social scoring* of biometrische identificatie in openbare ruimtes. Deze gebruiken we niet.

Hoog-risico: toepassingen met grote impact op inwoners en bedrijven, zoals geautomatiseerde besluitvorming over vergunningen of subsidies, of toepassingen in kritieke infrastructuur. Deze vragen om bestuurlijke afweging.

Beperkt-risico: toepassingen met beperkte impact, zoals chatbots voor dienstverlening of AI-ondersteunde analyses. We bekijken deze vooral vanuit onze waarden en documenteren keuzes helder.

Minimaal-risico: toepassingen die nauwelijks risico vormen voor grondrechten, zoals spamfilters of eenvoudige data-analyses. Deze vragen om een basischeck op legitimiteit en proportionaliteit.

Het risiconiveau bepaalt wie beslist. Hoogrisicotoepassingen komen altijd in het college aan bod. Toepassingen met beperkt of minimaal risico kunnen ambtelijk worden afgehandeld, binnen de gestelde uitgangspunten. Bij twijfel neemt het college een besluit.

Omgaan met dilemma's

Bij de inzet van data en AI kunnen dilemma's ontstaan. Denk aan het openbaar maken van gegevens terwijl privacybescherming gewaarborgd moet blijven, het snel openbaar maken van datasets terwijl de kwaliteit op orde moet zijn, of het inzetten van zware modellen terwijl het energieverbruik beperkt moet blijven.

Bij dergelijke dilemma's werken we volgens deze lijn: eerst verkennen we technische of organisatorische oplossingen, zoals anonimiseren van data, fasering van de oplossing of pilots voor dieper inzicht. Blijft het dilemma bestaan, dan maken we een expliciete, gedocumenteerde afweging.

Hoogrisicotoepassingen en strategische keuzes worden aan het college voorgelegd. Toepassingen met beperkt of minimaal risico handelt de organisatie ambtelijk af, binnen de gestelde uitgangspunten, met terugkoppeling via rapportages. Bij ingrijpende toepassingen betrekken we belanghebbenden in de afweging.

Experimenten doorlopen een lichtere behandeling, met een evaluatiemoment en een go-/no-go-besluit voor ingebruikname. Dit voorkomt dat we besluiteloos blijven bij dilemma's, maar ook dat we ze te lichtvaardig passeren.

3.2 HOE WE ONS ORGANISEREN EN SAMENWERKEN

Verantwoord omgaan met individuele toepassingen werkt alleen als de organisatie zelf over de juiste capaciteiten, structuren en cultuur beschikt, en als het ethische kompas op orde is. Daarom richten we ons ook op hoe we ons organiseren en samenwerken; op onze verantwoordelijkheden als organisatie.

Rollen en verantwoordelijkheden

Bij de inzet van data en AI vervult de provincie meerdere rollen, die samen bepalen waar verantwoordelijkheden liggen, hoe we samenwerken en wanneer bestuurlijke sturing nodig is.

Onze rollen bij data- en AI-inzet

Als **Inkoper** kopen we data- en AI-producten en -diensten in. We selecteren verantwoorde leveranciers en waarborgen kwaliteit, regelgeving en ethische normen in contracten.

Als **Gebruiker** passen we data- en AI-toepassingen toe in ons dagelijks werk. We behouden menselijke controle, evalueren output kritisch en werken aan onze 'data- en AI-geletterdheid'.

Als **Ontwikkelaar** bouwen en onderhouden we eigen data- en AI-applicaties. We borgen kwaliteit, beheersen risico's en documenteren trainingsdata en besluitvormingslogica voor transparantie.

Als **Partner** werken we samen met andere organisaties aan data- en AI-projecten. We coördineren samenwerking, stemmen ethische uitgangspunten af en organiseren heldere verantwoordelijkheidsverdeling en kennisdeling.

Als **Publieke speler** anticiperen en stimuleren we data- en AI-ontwikkelingen. We monitoren maatschappelijke impact, vormen een visie op de rol van data en AI en zijn open over onze data en AI-inzet.

Als **Bestuurder** bepalen we de strategische richting en coördineren we onze data- en AI-inzet. We stellen visie, prioriteiten en (ethische) uitgangspunten vast met heldere verantwoordelijkheidsverdeling.

Als **Toezichthouder** controleren we onze data- en AI-toepassingen periodiek. We monitoren naleving van regels en ethische normen, signaleren risico's en handhaven waar nodig met transparante criteria.

Deze rollen kennen elk eigen verantwoordelijkheden, expertises, aandachtspunten en manieren om onze waarden te realiseren. De AI Act stelt daarbij specifieke eisen aan de rollen van inkoper, ontwikkelaar en gebruiker. Om hierop te kunnen sturen, ontwikkelen we een aanpak die ons organisatiebreed inzicht geeft in verantwoordelijkheden en dilemma's, zodat we gerichte verbeteringen kunnen doorvoeren en hierover helder verantwoording kunnen afleggen.

Data-eigenaarschap

Als bestuur dragen we daarnaast in het bijzonder de verantwoordelijkheid voor de data die de provincie voortbrengt en beheert. We zorgen dat onze data actueel en eenduidig is en zorgvuldig wordt gebruikt. We laten expliciet vastleggen wie bevoegd is tot gebruik en wijziging, onder welke voorwaarden data gedeeld mag worden en hoe we handelen bij onduidelijkheden of onenigheid.

Samenwerking met andere organisaties

Voor toepassingen die meerdere organisaties raken – zoals met bedrijven of andere overheden – maken we vooraf heldere afspraken over rollen, (data)eigenaarschap en verantwoordelijkheden. We stemmen af welke waarden en kaders gelden en wie eindverantwoordelijk is. Bij strategische dilemma's tussen provinciale autonomie en landelijke samenwerking is dit een keuze voor het college.

Bestuurlijke verantwoordelijkheid

De portefeuillehouder 'ICT en data' bewaakt de voortgang, bereidt ingrijpende keuzes voor en rapporteert aan het einde van de looptijd dit stuk aan Provinciale Staten over ontwikkelingen, risico's en resultaten.

Bij strategische keuzes met grote impact, zoals aansluiting op de Rijkscloud of majeure investeringen in digitale infrastructuur, vindt vooraf bestuurlijke afstemming plaats. Het maatschappelijk debat over (ethische) dilemma's rond privacy, digitale weerbaarheid en autonomie en de rol van technologie in onze samenleving vraagt om actieve betrokkenheid van de democratische gremia.

3.3 WAT ONS DAAROM TE DOEN STAAT

Hoe we toepassingen beoordelen

- Eind 2026 hebben we een werkende en toegepaste aanpak waarmee data- en AI-toepassingen worden beoordeeld volgens onze waarden en de risicogebaseerde aanpak van de EU AI Act.

Hoe we ons organiseren en samenwerken

- Eind 2027 volgen we in onze verschillende rollen relevante nieuwe data- en AI-ontwikkelingen en zijn we in staat daar tijdig op in te spelen.
- Eind 2027 is voor de belangrijkste provinciale datasets vastgelegd wie bevoegd is tot gebruik en wijziging, welke verantwoordelijkheden daarbij horen en onder welke voorwaarden data wordt gedeeld.
- In het eerste kwartaal van 2028 rapporteren wij aan Provinciale Staten over de stand van zaken van deze uitgangspunten en aanpak en bezien wij welke actualisatie nodig is, gegeven de snelle ontwikkelingen binnen het data- en AI-domein.

Het volledige overzicht van onze acties vindt u in bijlage E.

WENDBAAR BLIJVEN

AI-systemen worden steeds krachtiger, veelzijdiger en toegankelijker. Tegelijk groeit het bewustzijn over risico's: van desinformatie en deepfakes tot privacy, betrouwbaarheid en eerlijkheid van AI-ondersteunde beslissingen. Ook de energievraag van AI-systemen en de milieu-impact van datacenters blijven aandacht vragen.

Wet- en regelgeving en maatschappelijke ontwikkelingen veranderen ook. Na de AI Act volgen nieuwe Europese en nationale wetten en richtlijnen. Daarnaast investeren de Europese Unie en het Rijk in de ontwikkeling en verantwoord gebruik van cloud, data en AI. Deze wetgeving en investeringen zijn mede ingegeven door de veranderende geopolitieke context: toegenomen dreiging van cyberspionage en de wens om minder afhankelijk te zijn van niet-Europese techpartijen.

We blijven actief leren en bijsturen. We evalueren periodiek of onze waarden actueel en voldoende concreet zijn, of onze data- en AI-inzet en ons fundament in de praktijk werken, of we genoeg leren van experimenten en of we verbonden blijven met ontwikkelingen bij Europa, het Rijk en andere provincies.

De kracht van onze uitgangspunten en aanpak ontstaat uiteindelijk in de praktijk, wanneer we betrouwbare technologie, mensen die de dialoog aangaan en vertrouwde partners samenbrengen, ten dienste van onze opgaven. Dat vraagt om wendbaarheid: de bereidheid om keuzes te evalueren, bij te stellen of zo nodig te stoppen.

Dit staat of valt met draagvlak. We communiceren actief over wat data en AI voor ons werk betekenen: de kansen, risico's én dilemma's. We zoeken actief de dialoog en betrekken belanghebbenden bij onze keuzes. Extern zijn we transparant over onze toepassingen, keuzes, ervaringen en lessen. Inwoners, Provinciale Staten en onze partners mogen van ons verwachten dat we hen betrekken bij (ethische) keuzes, open zijn over wat wel en niet werkt en verantwoording afleggen over hoe we data en AI inzetten.

FINANCIËN

De komende jaren zullen gerichte investeringen waarschijnlijk nodig zijn. Het fundament uit hoofdstuk 2.2, nieuwe wettelijke verplichtingen en strategische keuzes zoals aansluiting bij landelijke standaarden en initiatieven kosten geld. Daarom komen we mogelijk later met aparte investeringsvoorstellen. Proportionaliteit blijft hierbij leidend: we kiezen doelmatige oplossingen en benutten landelijke voorzieningen en interprovinciale samenwerking waar dat passend is.

BIJLAGEN

BIJLAGE A: WAT VERSTAAN WE ONDER DATA EN AI?

DATA

Data verwijst naar gegevens die worden verzameld en geanalyseerd om inzicht te krijgen. Volgens de Europese dataverordening gaat het bij data om elke digitale weergave van handelingen, feiten of informatie en elke verzameling daarvan. Data kunnen verschillende vormen aannemen: cijfers, teksten, afbeeldingen, maar bijvoorbeeld ook meetwaarden uit sensoren.

Data op zich zijn nog geen informatie. Data worden pas nuttig als ze in een goede context worden geplaatst. Dan veranderen ze in informatie waar je iets aan hebt. Deze informatie kan via informatieproducten worden omgezet in kennis die ons helpt bij het nemen van betere beslissingen, het optimaliseren van processen en het oplossen van complexe problemen.

Veelgebruikte voorbeelden van informatieproducten zijn:

- (Web)kaarten die ruimtelijke patronen zichtbaar maken
- Data-analyses die trends en verbanden blootleggen
- Dashboards die de voortgang van beleid tonen
- Digital twins die fysieke objecten of systemen digitaal simuleren

Data zijn om meerdere redenen onmisbaar voor de provincie. Voor het uitvoeren van ons werk, monitoring en verantwoording. Bovendien ondersteunen goede data de samenwerking met partners bij het realiseren van onze ambities. Ze vormen ook de grondstof voor AI-toepassingen. We kunnen AI alleen goed inzetten als de data kwalitatief hoogwaardig zijn.

Voor effectief gebruik moeten data aan bepaalde kwaliteitseisen voldoen. Ze moeten geschikt en betrouwbaar zijn voor de doelen waarvoor we ze inzetten. Daarnaast moet data vindbaar, toegankelijk, uitwisselbaar en herbruikbaar zijn om een degelijke basis te zijn voor zowel onze opgaven als onze AI-toepassingen.

AI

AI is de mogelijkheid van een machine om mensachtige vaardigheden te vertonen, zoals redeneren, leren, plannen en creativiteit. AI heeft in de kern twee hoofdelementen: algoritmes en data. Algoritmes zijn rekenkundige instructies voor een machine om een taak of probleem op te lossen, vergelijkbaar met een recept dat gevolgd wordt om een bepaald doel te bereiken. Door de toenemende hoeveelheid data, slimmere algoritmes en beschikbare rekenkracht wordt AI steeds impactvoller.

De manier waarop AI functioneert kan sterk variëren. We onderscheiden grofweg drie vormen, die we kunnen vergelijken met menselijke vaardigheden:

1. Regelgebaseerde AI

Algoritmes die berekenen

Dit is de klassieke vorm waarbij kennis direct in een computersysteem wordt ingebouwd met geprogrammeerde logica en beslisregels. Dit varieert van eenvoudige taken (zoals een thermostaat die de kachel aanzet als het te koud wordt) tot complexe modellen om scenario's te simuleren (zoals routeoptimalisatie, zoekmachines of schaakcomputers).

2. Zelflerende AI

Algoritmes die beoordelen en voorspellen

Bij deze vorm past het systeem zichzelf aan met behulp van (grote hoeveelheden) voorbeelden om een specifieke taak steeds beter uit te voeren; dit heet 'machine learning'. Eenvoudige toepassingen zijn het categoriseren van content (spamfilters, gevaar- en fraudedetectie). Complexere voorbeelden zijn object- of gezichtsherkenning, spraakherkenning, zelfrijdende auto's of voorspellend onderhoud van bruggen.

3. **Generatieve AI**

Algoritmes die creëren

Recente vorm waarbij het systeem nieuwe inhoud kan maken die niet direct uit de geleerde voorbeelden komt. In simpele vorm vult het content aan of verbetert het (zoals zinnen aanvullen of gezichten in plaatjes aanpassen). Bij geavanceerde toepassingen kan generatieve AI nieuwe content maken of assisteren in werk, bijna als een collega - denk aan beeld- of videocreatie, muziekcompositie, of chatbots als schrijver, vraagbaak en zoekassistent.

De nieuwste ontwikkeling is dat deze AI-vormen worden gecombineerd in systemen die autonoom opereren: 'Agentic AI'. Deze systemen kunnen voor zichzelf bepalen hoe een probleem op te lossen en sturen zelf acties aan om doelen te bereiken. Hoe een AI-agent te werk gaat (zelf plannen en beslissingen maken, bronnen raadplegen, applicaties gebruiken) kan sterk lijken op echt mensenwerk.

Elke vorm van AI kent eigen mogelijkheden, beperkingen en risico's. Door deze verschillen te begrijpen, kunnen we als provincie bewuster kiezen welke vorm past bij welk type werk en welke waarborgen nodig zijn voor verantwoord gebruik.

BIJLAGE B: DE INBRENG VAN PROVINCIALE STATEN

De inbreng van Provinciale Staten bestaat uit acht punten. Bij elk punt geven we aan op welke manier we dit hebben verwerkt. De acties per onderwerp vindt u in Bijlage E.

Inbreng PS	Plaats in onze aanpak
Volg relevante wet- en regelgeving en maak de onderliggende principes expliciet.	H 1.1 maakt onze waarden expliciet, waaronder 'Legitimiteit'. H 1.2 geeft een beeld van de belangrijkste wet- en regelgeving. Bijlage D geeft een overzicht van komende wetgeving.
Weeg nut en noodzaak bij elke inzet van AI en data.	Dit is onze waarde 'Proportionaliteit', zoals beschreven in H 1.1. H 3.1 beschrijft hoe we dit in praktijk brengen.
Borg publieke waarden zoals transparantie, uitlegbaarheid, duurzaamheid en non-discriminatie.	Dit is verwerkt in H 1.1, 'Onze waarden'. H 3 beschrijft hoe we dit in praktijk brengen.
Waarborg dat menselijke verantwoordelijkheid centraal staat bij alle op AI gebaseerde beslissingen.	Dit is verwerkt in H 1.1, 'Onze waarden', en is ook een onderliggende gedachte in veel van de genoemde wetgeving in H 1.2. In H 3.2 gaan we nader in op onze rollen en verantwoordelijkheden.
Beperkt datagebruik tot wat relevant en proportioneel is voor het doel.	Dit is verwerkt in H 1.1, 'Onze waarden', 'Proportionaliteit'. H 3.1 beschrijft hoe we dit in praktijk brengen.
Vergroot transparantie door meer algoritmes/AI-toepassingen te publiceren met heldere toelichting.	Dit is verwerkt in H 1.1, 'Onze waarden'. In H 2.2 adresseren we dit nadrukkelijker onder de noemer 'Overzicht en transparantie'.
Stimuleer leren en kennisopbouw in de organisatie.	Dit is verwerkt in H 2.2, 'Vaardige mensen' en speelt ook een rol in hoe we ons organiseren en samenwerken, H 3.2.
Zorg dat onze data en privacygevoelige informatie veilig en beschermd is.	Dit is verwerkt in H 1.1, 'Onze waarden'. In H 2.2 adresseren we dit nadrukkelijker, onder de noemer 'Digitale weerbaarheid en autonomie'. Hier verwijzen we ook naar ons informatiebeveiligingsbeleid.

BIJLAGE C: ACHTERGROND BIJ ONZE WAARDEN

In een eerdere datastrategie hanteerden we de ‘TADA-waarden’ van de gemeente Amsterdam. Deze waarden zijn ontwikkeld voor lokaal bestuur en sloten onvoldoende aan bij onze positie en taken als middenbestuur. Begin 2024 stelden we ons algoritmebeleid vast, met waarden en normen gebaseerd op Europese en interprovinciale standaarden en aanbevelingen van de Algemene Rekenkamer.

Voor dit stuk hebben we daarnaast de inbreng van Provinciale Staten (bijlage B) verwerkt tot een integrale set waarden die zowel datagebruik als AI-toepassingen omvat (Hoofdstuk 1.1).

Deze waarden zijn leidend voor alle beslissingen: van inkoop en ontwikkeling tot gebruik en evaluatie. We herijken de waarden periodiek aan de hand van praktijkervaringen, nieuwe wet- en regelgeving en maatschappelijke ontwikkelingen. Provinciale Staten worden betrokken bij deze herijking.

BIJLAGE D: KOMENDE WET- EN REGELGEVING

AI-VERORDENING

De AI Verordening is een Europese verordening die regels stelt voor het ontwikkelen, inkopen en gebruiken van AI-systemen. De wet hanteert een risicogebaseerde aanpak: hoe groter het risico voor burgers en samenleving, hoe zwaarder de eisen. Bepaalde AI-toepassingen zijn verboden, voor hoog-risico toepassingen gelden strenge verplichtingen.

De provincie gebruikt en ontwikkelt AI-toepassingen. De AI Act verplicht ons om per toepassing het risiconiveau te bepalen, menselijke verantwoordelijkheid te borgen en transparant te zijn over gebruik. Voor hoog-risico toepassingen betekent dit extra eisen aan documentatie, toezicht, datakwaliteit en besluitvorming.

DATA ACT

De Europese Data Act is een verordening die het delen en hergebruik van data stimuleert en afdwingt. De wet bevat regels over toegang tot data, eerlijke voorwaarden voor datadeling en verplichtingen voor cloud- en Software-as-a-Service-providers, zoals data-portabiliteit.

De Data Act verplicht ons om data beter deelbaar en herbruikbaar te maken en om leveranciersafhankelijkheid te verminderen. Dit raakt direct aan dit stuk, waarin het versterken van het IT-fundament, hergebruik van data en het voorkomen van lock-in pijlers zijn van ons fundament.

NIS2-RICHTLIJN

De NIS2-richtlijn is Europese regelgeving die eisen stelt aan cybersecurity en digitale weerbaarheid van essentiële en belangrijke organisaties, waaronder overheden.

In onze waarden benadrukken we betrouwbaarheid en veiligheid van data- en AI-gebruik. De provincie beheert kritieke digitale systemen en data. NIS2 verplicht ons om onze informatiebeveiliging verder te professionaliseren, risico's systematisch te beheersen en incidenten te melden.

EU DIGITALE OMNIBUS

De EU Digitale Omnibus is een pakket voorstellen van de Europese Commissie om bestaande digitale regelgeving (zoals AVG, AI-verordening en datadeling) beter op elkaar af te stemmen en de regeldruk te verminderen, terwijl bescherming van burgers behouden blijft.

De Digitale Omnibus kan zorgen voor wijzigingen in bijvoorbeeld de AVG of de AI-verordening. Dit vraagt van de provincie om ontwikkelingen te volgen en eventueel aanpassingen te doen, zodat we blijven voldoen aan Europese verplichtingen.

DIGITAAL STELSEL MOBILITEITSDATA

Het Digitaal stelsel mobiliteitsdata is een (EU-breed) wettelijk kader dat overheden en marktpartijen verplicht mobiliteitsdata gestructureerd, gestandaardiseerd en interoperabel te delen.

De provincie is verantwoordelijk voor regionale mobiliteit en infrastructuur. Deze wetgeving verplicht ons om mobiliteitsdata van hoge kwaliteit beschikbaar te stellen en aan te sluiten op nationale en Europese datastelsels. Dit heeft impact op bijvoorbeeld databeheer en op onze beleidsvorming.

HERZIENING PRODUCTAANSPRAKELIJKHEID

De herziening van de Europese productaansprakelijkheidsregels breidt aansprakelijkheid expliciet uit naar software, digitale diensten en AI-systemen.

Wanneer de provincie AI-systemen ontwikkelt, laat ontwikkelen of inzet die schade veroorzaken, kan aansprakelijkheid een rol spelen. Dit vraagt om zorgvuldige keuzes bij ontwikkeling en inkoop, duidelijke verantwoordelijkheden en aandacht voor risico's en kwaliteitsborging.

BUSINESS WALLET/EUDI-WALLET (eIDAS 2.0)

De Business Wallet is een Europese digitale portemonnee waarmee bedrijven veilig bedrijfsgegevens en bewijzen (zoals vergunningen en certificaten) kunnen opslaan en delen met overheden.

De Europese Digitale Identiteitswallet (EUDI-wallet) is een digitale portemonnee waarmee burgers persoonlijke gegevens en bewijzen kunnen opslaan en delen, zoals een identiteitsbewijs, rijbewijs, diploma's of vergunningen. Deze wallet is onderdeel van de herziening van de eIDAS-verordening (eIDAS 2.0).

Dit raakt onze dienstverlening aan burgers en bedrijven, bijvoorbeeld bij identificatie, vergunningverlening of toegang tot digitale diensten. In het kader van deze strategie is dit relevant omdat het vraagt om veilige, betrouwbare en privacy-vriendelijke dataverwerking en om systemen die kunnen omgaan met gecontroleerde datadeling door inwoners.

DIGITAL NETWORKS ACT

De Digital Networks Act is een EU-voorstel om de uitrol en het beheer van digitale netwerken (zoals glasvezel en 5G/6G) te versnellen door regels te harmoniseren en samenwerking te stimuleren.

De provincie heeft een rol in ruimtelijke ordening, infrastructuur en regionale samenwerking. Deze wet kan invloed hebben op vergunningverlening, afstemming met marktpartijen en de ontwikkeling van digitale infrastructuur in Noord-Holland.

AI CLOUD AND DEVELOPMENT ACT

De AI Cloud and Development Act is een EU-wetgevingsvoorstel om Europese cloud- en AI-infrastructuur te versterken, zoals datacenters en rekenkracht, met het oog op digitale soevereiniteit.

Dit biedt kansen voor het gebruik van Europese, publieke of soevereine cloud-oplossingen. Tegelijk vraagt het om strategische keuzes bij inkoop en samenwerking, zodat onze data- en AI-infrastructuur toekomstbestendig en onafhankelijk blijft. Dit biedt kansen voor onze aanpak, waarin aandacht is voor het voorkomen van leveranciersafhankelijkheid en het maken van bewuste infrastructuurkeuzes.

BIJLAGE E: OVERZICHT VAN WAT ONS TE DOEN STAAT: ONZE ACTIES

HOOFDSTUK 1: WAAR WE VOOR STAAN

Onze waarden

- Eind 2027 zijn onze data- en AI-waarden verankerd in beoordelingscriteria voor het ontwikkelen, inkopen, gebruiken en monitoren van data- en AI-toepassingen.

Wet- en regelgeving

- Eind 2027 voldoen we aan de verplichtingen uit de AI Act, NIS2 en de Data Act. Daarnaast maken we waar passend gebruik van standaarden, diensten en oplossingen in het kader van de Nationale Digitaliseringsstrategie.
- In 2026–2027 blijven we via IPO en HNP actief betrokken bij nieuwe data- en AI-wetgeving (zoals de Digitale Omnibus, AI Cloud and Development Act, Digitaal Stelsel Mobiliteitsdata).

HOOFDSTUK 2: WAT WE DOEN EN WAT WE DAARVOOR NODIG HEBBEN

Onze data- en AI-inzet

- Eind 2027 hebben we een actueel overzicht van onze meest impactvolle data- en AI-toepassingen en hebben we op basis daarvan prioriteiten gesteld voor verdere inzet.

Ons fundament

- Eind 2027 hebben we onze AI-toepassingen met impact op inwoners en bedrijven in beeld en zijn onze hoogrisicotoepassingen opgenomen in publieke registers (zoals het algoritmeregister van de Nederlandse overheid) met informatie over doel, werking, risico's en verantwoordelijkheden.
- Eind 2027 is voor al onze medewerkers leeraanbod beschikbaar op het gebied van data- en AI-geletterdheid. Voor belangrijke activiteiten - zoals systeemontwikkeling en -beheer, contractmanagement en inkoop - hebben we gerichte vakkennis opgebouwd over AI-wetgeving en risicobeheersing.
- Wij sluiten actief aan op landelijke datastandaarden en -initiatieven (zoals het federatief datastelsel, DigiGo en het Nationaal Toegangspunt Mobiliteitsdata) zodat onze belangrijkste datasets vindbaar, toegankelijk, uitwisselbaar en herbruikbaar zijn. Wij volgen de landelijke ontwikkelingen actief en schalen onze inspanning op zodra eisen en verplichtingen duidelijk zijn.
- In 2026–2027 realiseren we gefaseerd een veilige en flexibele data- en AI-infrastructuur, met als eerste stap het operationeel maken van ons 'Dataplein' in 2026.
- In 2026 brengen we onze leveranciersafhankelijkheden in kaart en nemen risicobeperkende maatregelen; in 2026–2027 doen we praktijkervaring op met alternatieven voor verschillende applicaties met hoge leveranciersafhankelijkheid; eind 2027 hanteren we standaarden en werkwijzen die het wisselen van leveranciers (voor essentiële diensten) makkelijker mogelijk maken.

HOOFDSTUK 3: ONZE WERKWIJZE

Hoe we toepassingen beoordelen

- Eind 2026 hebben we een werkende en toegepaste beoordelingsaanpak waarmee data- en AI-toepassingen worden beoordeeld volgens onze waarden en de risicogebaseerde aanpak van de EU AI Act.

Hoe we ons organiseren en samenwerken

- Eind 2027 volgen we in onze verschillende rollen relevante nieuwe data- en AI-ontwikkelingen en zijn we in staat daar tijdig op in te spelen.
- Eind 2027 is voor de belangrijkste provinciale datasets vastgelegd wie bevoegd is tot gebruik en wijziging, welke verantwoordelijkheden daarbij horen en onder welke voorwaarden data wordt gedeeld.
- In het eerste kwartaal van 2028 rapporteren wij aan Provinciale Staten over de stand van zaken van deze uitgangspunten en aanpak en bezien wij welke actualisatie nodig is, gegeven de snelle ontwikkelingen binnen het data- en AI-domein.

Colofon

Uitgave

Provincie Noord-Holland
Postbus 123 | 2000 MD Haarlem
Tel.: 023 514 31 43 | Fax: 023 514 40 40
www.noord-holland.nl
post@noord-holland.nl

Fotografie

Provincie Noord-Holland

Grafische verzorging

The Creative Hub

Copyright

© Gehele of gedeeltelijke overneming, reproductie of openbaarmaking van de Aanbestedingstukken, op welke wijze dan ook, zonder voorafgaande Schriftelijke toestemming van de auteursrechthebbende is verboden, behoudens de beperkingen bij de wet gesteld. Het verbod betreft ook gehele of gedeeltelijke bewerking.

KvK nr.: 34362354 BTW nr.: NL.0010.03.124.B.08

Haarlem, maart 2026